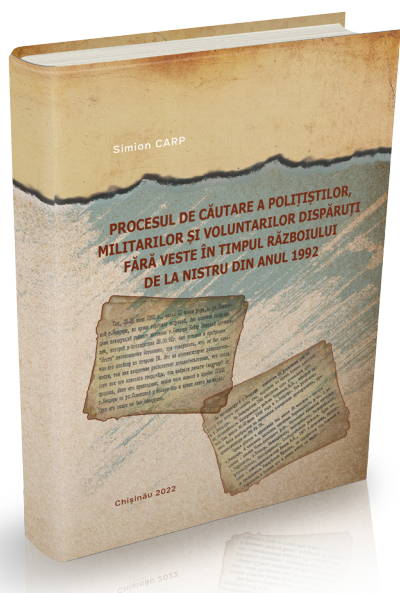

RECENZII

PROCESUL DE CĂUTARE A POLIȚIȘTILOR, MILITARILOR ȘI VOLUNTARILOR, DISPĂRUȚI FĂRĂ VESTE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI DE LA NISTRU DIN ANUL 1992 (autor: Simion CARP, dr., prof. univ.)

Radion COJOCARU, dr., prof. univ.

Recenzie

Apariția Republicii Moldova ca stat suveran și independent drept rezultat al destrămării URSS a fost profund marcată de războiul de la Nistru din anului 1992, război în care sute de eroi ai neamului nostru și-au sacrificat viața pentru binele țării. Acest război a rămas adânc înrădăcinat în memoria contemporanilor și este de datoria noastră de a spune lucrurilor pe nume, astfel încât să nu fie zadarnice marile sacrificii aduse de către cei care și-au vărsat sângele pentru apărarea neamului. După cum este și firesc, tragicul eveniment a suscitat și continuă să suscite și în prezent atenția comunității, inclusiv a

celei internaționale, în direcția abordării și rezolvării multiplelor subiecte pe care le implică reconstituirea adevărului istoric. După trei decenii de la acele evenimente, societatea noastră are datoria sacră de a continua vechea tradiție de comemorare a eroilor, care au luptat pentru apărarea valorilor naționale în anul 1992.

Profesorul universitar Simion CARP, ade-vărat patriot al neamului, pune la îndemâna cititorului un studiu prin care nuanțează dificila problematică de căutare a victimelor războiului de la Nistru din 1992 dispărute fără veste, cu referire specială la polițiști, militari și voluntari care în numele neamului și-au sacrificat viața pentru viitorul nostru. În calitate de combatant și martor ocular al acelor tragice evenimente, autorul, perseverând pe dificila cale a cercetării științifice, a țintit un subiect de maximă actualitate pentru cimentarea memoriei celor căzuți pe câmpul de luptă. Fără doar și poate că este o obligație morală nu doar a autorităților, ci și a societății moldave în ansamblu în depunerea eforturilor orientate spre identificarea și comemorarea veșnică a victimelor aceluia război.

Fiind dedicată unui subiect deosebit de sensibil, lucrarea se evidențiază printr-o actualitate și originalitate incontestabilă. În primul rând, abordarea și rezolvarea, inclusiv din punct de vedere științific, a problematicii persoanelor dispărute fără veste drept rezultat al războiului de la Nistru din 1992 este

pusă în agenda Guvernului Republicii Moldova. Astfel, prin Dispoziția Guvernului Nr. 204 din 31.12.2020 *Cu privire la planul de acțiuni de comemorare a eroilor căzuți în războiul de la Nistru în anul 1992, pentru anii 2020-2023 „Memorie. Onoare. Respect” pentru consolidarea încrederii și îmbunătățirea protecției sociale și de drept a veteranilor de război*, Guvernul Republicii Moldova a inclus un punct separat ce se referă la „Desfășurarea unei analize a rezultatelor acțiunilor întreprinse pentru căutarea persoanelor dispărute fără veste în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și întreprinderea acțiunilor de rigoare”. Mai mult decât atât, Parlamentul Republicii Moldova, prin Hotărârea Nr. 246 din 24 decembrie 2021, a declarat anul 2022 – *Anul Recunoștinței veteranilor de război, participanți la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova*. Drept urmare, printre importanțele activități, realizate în direcția căutării persoanelor dispărute fără veste în perioada acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, se înscrie și elaborarea prezentului studiu. În afară de aceasta, considerăm deosebit de binevenit faptul că acest studiu a fost elaborat în cadrul Departamentului Știință a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, instituție ce se înscrie în categoria celor mai prestigioase centre universitare din țară.

Nu în ultimul rând, originalitatea studiului este determinată de faptul că în Republica Moldova problematica persoanelor dispărute în timpul războiului de pe Nistru a fost în premieră supusă unei abordări predilecte. În afară de aceasta, lucrarea readuce în memoria cititorilor evenimentele ce au fost umbrite pe parcursul acestor decenii. În timpul investigațiilor s-a constatat că în istoria războiului de la Nistru din anul 1992 au mai rămas pete albe. Unele momente din acea perioadă au fost trecute sub tăcere. S-a dovedit că prea puțin a fost scris despre combatanții dispăruți fără veste în timpul acțiunilor militare. Din această cauză, fa-

miliile acestor persoane până în ziua de astăzi caută răspuns la multe întrebări, la care s-au eschivat să ofere răspuns autoritățile statului.

Un alt aspect, pe care ținem să-l aducem la cunoștința cititorului ține de metoda empirică pe care autorul a utilizat-o cu prioritate la elaborarea acestei lucrări. Prin aceasta, cartea dobândește un „caracter viu”, constatările autorului fiind fundamentate pe fapte reale care s-au produs în contextul derulării tristeilor evenimente din anul 1992. În acest scop au fost valorificate materialele de arhivă, interviurile realizate cu rudele și persoanele ce s-au aflat pe prima linie, alături de cei care ulterior au fost declarați dispăruți fără veste. Pentru ca lucrarea să ofere mai multe informații cercetătorilor și persoanelor interesate, au fost publicate documente de arhivă ce se referă la procesul de căutare a diferitelor categorii de persoane, printre care: persoanele răpite de organizații criminale tiraspolene și dispărute în timpul misiunilor de luptă, precum și persoanele a căror corpuri neînsuflite au fost ridicate de către separatiști și militari ai Armatei a 14-a de pe câmpul de luptă, fiind înhumați în locuri necunoscute. O parte din aceste cadavre ulterior au fost identificate de către grupurile operative de căutare și de către rude, după care au fost transportate și înmormântate la locul de baștină al victimelor.

Toate documentele publicate sunt surse de informație pentru întreaga societate, care trebuie să cunoască factorii ce au generat pierderi umane și dispariția fără veste a unor combatanți în timpul acțiunilor militare. Au fost supuse cercetării cazurile ce se referă la polițiștii, voluntarii și militarii care au participat la lupte sau se aflau în zona acțiunilor militare. Scopul urmărit de autor a fost ca prin intermediul acestor documente să identifice itinerarul parcurs de aceste persoane spre zona acțiunilor militare și de a stabili adevărul cu privire la circumstanțele în care fiecare dintre ele a fost declarată dispărută fără veste.

În plus, persoanele interesate pot urmări cronica evenimentelor și evalua dimensiunea

riscurilor la care au fost expuși luptătorii pentru integritatea teritorială și independența Republicii Moldova. Prin trecerea în revistă a evenimentelor, este prezentat tabloul general al războiului. O parte din documentele publicate oferă probe cu privire la crimele și atrocitățile comise de către agresori, care au terorizat populația civilă, au jefuit cadavrele celor căzuți pe câmpul de luptă, elucidând faptul nerespectării de către separatiști a normelor de drept internațional umanitar în raport cu anumite categorii de persoane, ce au participat la războiul de la Nistru din anul 1992.

Pe baza acestor documente sunt oferite comentarii cu referință la memoriile participanților la lupte și mărturiile rudelelor celor dispăruți fără veste. Pe parcursul investigațiilor au fost evaluate un șir de probleme de ordin moral și material cu care s-au confruntat aceste familii, care de regulă duceau un trai foarte modest. S-a constatat că autoritățile din acele timpuri nu au informat membrii familiilor despre procedura care trebuie urmată pentru a declara moartă o persoană dispărută fără veste și nici despre faptul că rudele apropiate pot pretinde la restanțele salariale ale celor dispăruți fără veste. Mai grav pentru aceste familii a fost faptul că statul nu trata persoanele dispărute fără veste ca pe niște eroi ce și-au pierdut viața în lupte. Astfel, majoritatea dintre ei au fost lăsați fără distincții de stat, iar unii au fost bănuți fără temei că ar fi dezertat, fapt ce nu s-a adevărit în niciun caz. Din aceste considerente, în lucrare au fost scoase în evidență cazuri concrete, pentru ca cititorii să se poată apropia de suferințele acestor familii, ai căror apropiați au plecat la război și n-au mai revenit acasă, iar locul aflării lor n-a fost identificat nici

peste trei decenii.

În cadrul cercetărilor s-a stabilit, că rudele persoanelor dispărute fără veste din rândul participanților la luptele pentru integritatea și independența Republicii Moldova ar dori ca biografiile acestor persoane să fie făcute publice, pentru ca societatea să cunoască despre sacrificiul lor. Totodată, rudele doresc să continue căutările pentru a elucida circumstanțele dispariției fără veste a acelor combatanți, chiar și la distanță de trei decenii. Aceste familii doresc să aibă acces la documentele unde figurează informație despre rudele lor dispărute fără de veste, în contextul în care aceștia au fost trecuți în anonim pe parcursul anilor.

Cert este că noi avem datoria civică de a continua căutările și de a publica informații despre acești oameni, pentru ca rudele lor să aibă un sentiment de mândrie datorită faptului că acei martiri au căzut în luptă, oprind agresiunea militară împotriva Republicii Moldova. Ei fac parte din rândul eroilor neamului nostru, iar prin biografiile publicate noi am identificat individualitatea fiecăruia dintre ei. Prin exemplul lor personal de a pleca la război, ei au contribuit la renașterea și continuarea tradiției de a lupta pentru eliberarea națională. Tradiție care va fi continuată de generațiile următoare. Iar respectiva lucrare este un omagiu adus tuturor martirilor căzuți pentru apărarea suveranității și independenței Republicii Moldova în timpul războiului de la Nistru din anul 1992.

În context, mai menționăm că lansarea prezentului studiu este binevenită cu prilejul marcării la data de 30 august a Zilei internaționale a persoanelor dispărute, zi de comemorare instituită de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluția 65/209 din 21 decembrie 2010.